

Det talte ord gælder

Tale til åbent samråd d. 8. november 2006 i Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om spørgsmål Q, R, T og U om Salmonella - Farsø

- Q Vil ministeren redegøre for forløbet i forbindelse med opsporingen og bekæmpelsen af salmonella DT 193 ved Farsø?
- R Vil ministeren oplyse, hvor smitten med salmonella DT 133 formodes at stamme fra, og herunder særskilt redegøre for muligheden for, at smitten er importeret fra udlandet sammen med foder?
- T Vil ministeren redegøre for, hvordan og hvornår myndighederne har oplyst offentligheden og de relevante erhvervsorganisationer om smitten med salmonella DT 193 ?
- U Hvordan vil ministeren efter gennemførelsen af den planlagte centralisering af fødevarekontrollen sikre, at der altid findes den nødvendige sagkundskab med et lokalkendskab, der er nødvendigt for at håndtere sager om smitte med salmonella DT 193 m.v.?

Svar på spm. Q, R, T og U

I min tale i dag vil jeg først besvare Udvalgets spørgsmål Q, R, T og U, som handler om Farsø-sagen. Derefter vil jeg besvare Udvalgets spørgsmål S separat, fordi det er et spørgsmål, der handler mere bredt om importproblematikken.

Først som sagt en redegørelse om forløbet med opsporing og bekæmpelse i den såkaldte "Farsø-sag" med fund af Salmonella Typhimurium. Jeg vil også gerne supplere min redegørelse:

- Med betragtninger omkring en mulig smittekilde,
- om udmeldinger i sagen til offentligheden, samt
- om hvordan den nye struktur i fødevareregionerne kan sikre det nødvendige lokalkendskab i kontrollen ved sager som denne.

Forløb i korte træk

"Farsø-sagen" handler i korte træk om, at der er fundet Salmonella Typhimurium i første omgang hos mennesker, der er blevet syge af bakterien. I alt er 38 mennesker blevet syge af denne bakterie siden oktober 2005, og primært i Nordjylland.

Senere, i sommeren 2006, er den samme bakterie blevet fundet i flere kvægbesætninger og i en fjerkræbesætning i området omkring Farsø i Nordjylland.

S. Typhimurium DT 193

Mere specifikt er der tale om Salmonella Typhimurium DT 193. Med denne bakterie har vi set et langt mere voldsomt smitteforløb i kvægbesætninger end normalt for Salmonella.

3 faser i forløbet

Der har været tre faser i forløbet af "Farsø-sagen".

1. fase

Den første fase var i oktober 2005, hvor 17 mennesker blev syge af Salmonella DT 193, hovedsageligt i Nordjylland.

Fødevarestyrelsen lokaliserede oprindelsen af dette sygdomsudbrud til en slagterbutik i Løgstør. Og Fødevareregionen gav slagterbutikken påbud om ekstra rengøring, samt om at tilpasse egenkontrollen for at hindre gentagelse.

2. fase

Den anden fase var fra november 2005 til januar 2006, hvor 13 mennesker blev syge af Salmonella DT 193, igen primært i Nordjylland.

Denne gang fandt Fødevarestyrelsen ikke nogen sammenhæng til den slagterbutik, der tidligere var indblandet.

Ved Fødevarestyrelsens opsporingsarbejde viste det sig, at der på et tidligere tidspunkt var undersøgt en overvågningsprøve fra en svinebesætning i Farsø, som var positiv for Salmonella DT 193. Besætningen viste dog ingen tegn på sygdom.

Den pågældende svinebesætning blev underlagt øget overvågning ved prøveudtagning i en periode. Og besætningen er nu tilbage i den bedste status igen.

Fødevarestyrelsen har oplyst mig om, at man ikke kunne komme smitekilden til de syge mennesker nærmere, end at smitten sandsynligvis kom fra dansk eller importeret kød. Og der kunne ikke dokumenteres en sammenhæng til svinebesætningen.

3. fase

Den tredje fase af denne sag løber fra juni 2006 og frem til nu, hvor 8 mennesker er blevet syge af Salmonella DT 193, igen hovedsageligt i Nordjylland.

Til forskel fra fase 1 og 2 er der samtidig konstateret sygdom på grund af denne Salmonellatype i 6 kvægbesætninger, og smitte i en fjerkræbesætning.

Status på husdyrsiden den 7. november er, at fire kvægbesætninger omkring Farsø er konstateret smittet med DT 193, og det samme gælder to besætninger øst for Løgstør. Disse er sammen med 13 besætninger, som har vist positiv reaktion ved den første mælkescreening, sat under offentligt tilsyn, og skal undersøges nærmere.

Den smittede fjerkræbesætning er efter ejerens eget valg blevet aflivet, og der er gjort rent i produktionen.

Status på antal sygdomstilfælde hos mennesker er nu, at det seneste sygdomstilfælde er fundet i Nordjyllands amt og er modtaget på Statens Serum Institut den 29. september.

Offentligt tilsyn

Det Fødevareregionen gør i en situation, som denne, er at skærpe kontrol og overvågning både på slagterierne og i de smittede besætninger.

Kvægbesætningerne sættes under offentligt tilsyn. Det betyder blandt andet forbud mod omsætning af levende dyr. Dyr fra disse besætninger må endvidere kun slagtes efter aftale med fødevareregionen, og kun

ved særslagtning. Det betyder blandt andet, at der tages særlige forholdsregler og særlige undersøgelser.

Under normale omstændigheder vil kvægbesætninger, der er i balance, rense sig selv for infektionen.

Sammenhæng

Sygdomstilfældene hos mennesker har været spredt over en lang periode. Undervejs i opklaringsarbejdet har Fødevarestyrelsen med hjælp fra Danmarks Fødevareforskning løbende gennemgået de resultater, der kommer ind fra Salmonella-overvågningen af både besætninger og af det ferske kød.

Statens Serum Institut har sammenlignet bakteriefundene fra besætninger med fund fra de syge mennesker. I september måned kunne Fødevarestyrelsen derfor melde ud, at der tegnede sig et billede af en sammenhæng mellem sygdom i besætningerne og sygdom hos mennesker.

Samarbejde i opsporing

Der er mange parter involveret i opsporingsarbejdet og bekæmpelsen i "Farsø-sagen". Der er et tæt samarbejde mellem Danmarks Fødevareforskning, Statens Serum Institut, Kontrolafdelingen i Ålborg, Beredskabscenteret i Fødevareregion Nord, samt Fødevarestyrelsen i Mørkhøj. Og det er Fødevareberedskabsenheden i Mørkhøj, der samler trådene i opsporingsarbejdet.

Fødevareberedskabsenheden har også i samarbejde med Fødevareregionen fulgt udviklingen meget nøje.

Skærpet praksis Da der stadig kom flere besætninger under mistanke, blev det den 12. oktober 2006 besluttet at skærpe praksis i området for placering af besætninger under offentlig tilsyn. Besætningerne sættes nu under offentlig tilsyn allerede, hvis den praktiserende dyrlæge har mistanke om salmonellose. Normalt sker det først ved påvisning af Salmonella bakterier.

Særlige foranstaltninger

Fødevarestyrelsen har nu igangsat en række særlige foranstaltninger for at inddæmme og bekæmpe smitten. Der vil løbende ske en justering i disse foranstaltninger.

En af foranstaltningerne går på, at man screener området for smittede besætninger ved at undersøge mælk for antistoffer mod Salmonella. De besætninger, der mistænkes for at være smittet med Salmonella, vil blive sat under offentligt tilsyn. Det indebærer blandt andet, at besætningen besøges, og at dyr fra besætningen skal særslagtes.

Foreløbig er alle mælkeleverende besætninger umiddelbart omkring Farsø området blevet undersøgt. Resultatet er, at ud af ca. 220 besætninger skal i alt 17 undersøges nærmere. I 4 af disse besætninger er bakterien, som nævnt tidligere, allerede fundet.

Fødevarestyrelsen er begyndt at udvide det område, hvor malkekvægsbesætningerne får foretaget mælkeundersøgelser.

På samme måde planlægger Fødevarestyrelsen at undersøge besætninger, der ikke leverer mælk, ved at udtage blodprøver til undersøgelse ved slagtning.

Samtidig indsamler Fødevarestyrelsen systematisk oplysninger om mulige sammenhænge mellem de smittede besætninger, herunder handel med dyr, fodertilførsel, fælles brug af redskaber med mere for at prøve at klarlægge smittevejene mellem besætninger.

Smittekilden (svar på R)

Vi ved ikke med sikkerhed, hvor smitten med Salmonella DT 193 kommer fra. Som jeg har forklaret, er Fødevarestyrelsen i fuld gang med at opklare smittevejene. Fødevarestyrelsen finder det dog overvejende sandsynligt, at kød er den hyppigste årsag til sygdommen hos mennesker.

I et ud af de 8 sidste sygdomstilfælde hos mennesker kender vi smittekilden, fordi den pågældende patient har regelmæssig kontakt med en besætning med syge dyr. Derudover er der ikke nogen klar indikation af smittekilden.

Foder

Udvalget har ligeledes spurgt mig, hvorvidt smitten kan være importeret fra udlandet sammen med foder.

Det er som bekendt Plantedirektoratet, der varetager kontrollen med import af foder. Og Plantedirektoratet har oplyst, at den væsentligste Salmonella kilde ved import af foder er sojaskrå. Plantedirektoratet vurderer, at sandsynligheden for, at Salmonella DT193 er importeret med sojaskrå, er lille. I 2004 og 2005 gennemførte Plantedirektoratet en udvidet

prøvetagning af sojaskibe med over 1.000 prøver årligt. Der blev gjort 104 fund af Salmonella i soja, men ingen var af typen Salmonella Typhimurium.

Plantedirektoratet oplyser også, at i ca. 5000 prøver af foder i 2005 og 2006 er der ikke påvist Salmonella Typhimurium DT193.

Smittespredning

Ligesom Fødevarestyrelsen ikke med sikkerhed kan pege på en smittekilde for personer, ved vi ikke med sikkerhed, hvordan Salmonella smitten er blevet spredt mellem besætningerne.

Men vi ved, at Salmonella bakterier ofte spredes via skadedyr, fælles redskaber og via fælles transportmidler eller gennem direkte kontakt mellem dyrene på marken. De forholdsregler, der er meldt ud til både landmænd og borgere, går derfor også på disse faktorer.

Alle besætningerne kommer fra et meget lille geografisk område i Farsø, som er præget af tæt landbrugsdrift. Derfor er der særlig risiko for, at smitten kan blive spredt til andre besætninger. Fødevarestyrelsen har dog oplyst, at der umiddelbart ikke ser ud til at være noget sammenfald i handelsmønster, brug af maskiner eller lignende.

Udmeldinger (svar på T)

Fødevarestyrelsen har oplyst mig om, at der i flere omgange er sendt information ud til offentligheden i Farsø området for at skærpe opmærksomheden på problemet og tage særlige forholdsregler.

Embedslægen i Nordjylland har således den 22. september 2006 udsendt information til områdets praktiserende læger og sygehuse med anmodning om særlig opmærksomhed på patienter, der henvender sig med diarrésymptomer.

Den 25. september 2006 har Fødevareregionen udsendt information til de praktiserende dyrlæger i området om at skærpe opmærksomheden på hygiejne ved kontakt til besætninger og risikoen for salmonellose hos dyr i området.

Fødevareregionen har udsendt en pressemeddelelse den 13. oktober 2006 om skærpede forholdsregler mod Salmonella i Farsø, og om at forbrugerne bør undgå at drikke stalddørsmælk.

Endvidere har fødevareregionen den 18. – 19. oktober udsendt et særskilt brev til besætningsejere i Farsø området med information og særlige forholdsregler for at undgå smittespredning. Brevet er også sendt til de praktiserende dyrlæger i området.

Dette brev er senere blevet fulgt op fra Fødevareregionen af endnu to breve den 23. oktober og igen den 26. oktober 2006. Sidstnævnte brev er udarbejdet i samarbejde med Dansk Kvæg. Brevene handler om hygiejnekrav og information om de mælkeprøver, der er udtaget i området.

Senest har Fødevarestyrelsen holdt møde med brancheorganisationerne om situationen den 24. oktober og igen den 1. november.

Den 3. november har Fødevarestyrelsen igen udsendt en pressemeddelelse omkring de særlige forholdsregler omkring kvægbesætninger i Himmerland, og med udmelding om, at der nu sker en udvidelse af det område, hvor der tages mælkeprøver til undersøgelse.

Endelig er det sådan, at når en besætning bliver sat under offentligt tilsyn, bliver både slagteri, dyrlæge og brancheorganisationen orienteret om dette. Ejeren skal straks gives meddelelse om det offentlige tilsyn til alle, der kommer i kontakt med besætningen.

Jeg har fået oplyst af Fødevarestyrelsen, at denne procedure er fulgt af Fødevareregionen i de konkrete sager.

Jeg mener, at hele forløbet illustrerer, at Fødevarestyrelsen har været opmærksom på at få meldt budskabet ud til de rette modtagere og ad de rette kanaler.

Ny struktur (svar på U)

Fødevareudvalget spørger også, hvordan jeg med ”den planlagte centralisering af fødevarekontrollen” vil sikre, at der altid findes det nødvendige lokalkendskab i sager som denne.

Jeg går ud fra, at når Udvalget taler om ”den planlagte centralisering af fødevarekontrollen”, så er det den omstrukturering, der er sket i Fødevarestyrelsens regionale struktur pr. 1. januar i år.

Et af formålene med omstruktureringen har netop været at sikre en høj faglighed i det veterinære beredskab.

Ti fødevareregioner er, som bekendt, blevet til tre regioner fra 1. januar 2006. Der er dog ikke ændret i antallet af kontrolafdelinger, som har det daglige kendskab til og rutinekontrol med husdyrbesætningerne.

Samtidig er der oprettet veterinære beredskabscentre i Ringsted, Haderslev og Herning. De veterinære beredskabscentre tager sig først og fremmest af opklaring omkring smittespredning og af mistanke til husdyrbesætninger samt bekæmpelse af husdyrsygdomme.

Beredskabscentrene udfører samtidig en række tilsynsopgaver for at sikre en faglig opdatering og følge praksis i husdyrbesætningerne. På den måde kan vi sikre et fagligt sammenhængende beredskab.

Der er ikke nogen tvivl om, at der med den nye regionsstruktur i Fødevarestyrelsen er opbygget tre veterinære beredskabscentre, som har mulighederne og kompetencerne til at opklare og håndtere smitterisiko på et højt fagligt niveau.

På den måde mener jeg, at såvel hensynet til den faglige kompetence som til det lokale kendskab er sikret i den nye regionsstruktur.

Afsluttende

Afsluttende vil jeg runde denne redegørelse om ”Farsø-sagen” af med at trække sagen op i korte træk:

- Det er helt usædvanligt, at der er set så mange tilfælde af smittede besætninger med samme salmonellatype indenfor et så afgrænset geografisk område, og med et langstrakt tidsforløb som beskrevet.
- Der er gennemført et intensivt opsporingsarbejde.
- Fødevarestyrelsen benytter naturligvis erfaringerne fra tidligere Salmonella udbrud til at iværksætte de relevante forholdsregler og overvågningsmekanismer i denne situation.
- Fødevarestyrelsen har nu iværksat en række særlige foranstaltninger for at begrænse smitten.
- Situationen er nu, at vi oplever en tilsyneladende fortsat udbredelse blandt kvægbesætningerne, heldigvis uden en tilsvarende stigning i antal syge mennesker. Og sygdomstilfældene hos mennesker ser nu ud til at være aftagende.
- Der er dog stadig megen opmærksomhed på nye fund, ligesom smitekilden stadig bliver efterforsket.
- Fødevarestyrelsen vil fortsat løbende justere de foranstaltninger, der er iværksat i området for at holde situationen under kontrol.